

EU:s elmarknadsreform bevarar marginalkostnadsprincipen och därmed består de höga elpriserna. Kritik av EU:s ihåliga sanktioner mot Ryssland. Folkhemsel (S) bryter mot EU-rätten. Regeringens och Sverigedemokraternas färdplan med statsstöd till ny kärnkraft som dras med skenande kostnader och förseningar. Lämna EU:s energiunion – lösgör Sveriges el från EU:s gemensamma elmarknad !

1. Inledning

I artikeln **2022-09-03** : " Lämna EU:s energiunion – lösgör Sveriges el från EU:s gemensamma elmarknad " på min hemsida, www.EU-kommentar.se redogjorde jag för bakgrunden. "Övergången från nationell självbestämmanderätt till överstatlig beslutanderätt på energiområdet började på allvar med de fördragsmässiga ändringarna i och med Lissabonfördraget 2009 och fortsatte genom att sätta en genomgripande, gemensam elmarknad på plats 2015 kallad EU:s energiunion där nationellt bestämmande på så sätt fick ytterligare ge vika för överstatligt beslutsfattande i Bryssel.

Junilistan, MP och V stödde kravet på en folkomröstning om Lissabonfördraget, men övriga partier drev fram ett godkännande i riksdagen och har ett ansvar. Likaså har partierna ett ansvar för de överstatliga beslut som de accepterade och som sedan ledde fram till Energiunionens gemensamma, inre elmarknad för el ihopkopplad med beroendet av rysk naturgas genom Nordstream. "

I min förra artikel redogjorde jag för de nya bestämmelserna. "Lissabonfördraget, som består av fördraget om Europeiska unionen (EU) och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF) föreskriver att det är delade befogenheter om energi mellan unionen och medlemsstaterna genom artikel 4.2 i EUF, men det finns en företrädesrätt för unionen enligt artikel 2.2 EUF`... Medlemsstaterna ska utöva sin befogenhet i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet. Medlemsstaterna ska på nytt utöva sin befogenhet i den mån som unionen har beslutat att inte längre utöva sin befogenhet.` "

Övriga bestämmelser i Lissabonfördraget , förordningar, direktiv och beslut på energiområdet redogjorde jag för kortfattat i min förra artikel som jag hänvisar till. Jag återkommer till bestämmelserna längre fram. Se också Sieps, Lissabonfördraget Konsoliderad version av EU:s fördrag 11 december 2007.

2. EU:s energiberoende av Ryssland och ihåliga sanktioner mot Rysslands angreppskrig mot Ukraina och ockupation av delar av Ukraina

Unionen hade under många år utvecklat ett starkt beroende av den ryska naturgasen, som är ett fossilt bränsle och förkastligt från klimat- och miljösynpunkt. Beroendet "tog ett språng 2011 genom gasrör på Östersjöns botten till Nordstream 1 byggd för ändamålet, i konflikt med målsättningen att betrakta elförsörjningen som en säkerhetsfråga. Tillskyndare var inte bara tyska regeringar med SPD:s Gerhard Schröder och CDU:s Angela Merkel och med det tyska näringslivet i ryggen, utan också de svenska regeringarna av olika kulör som bistod.

Den ryska gasen fylla tomrummet efter de förtida stängningarna av de tyska kärnkraftsreaktorerna senast 2022 inom ramen för projektet `Energiwende` som räknade med den nya Nordstream 2 som skulle fördubbla gastillgången från rör på Östersjöns botten och som EU lät Tyskland att bestämma om. Men Nordstream 2 har inte tagits i bruk efter Rysslands förnyade angreppskrig mot Ukraina den 24 februari 2022 under den ryska ockupationen sedan 2014 i Donbassområdet i östra Ukraina

och av det annekterade Krim - i strid med internationell rätt. Ryssland hade redan 2008 angripit Georgien på liknande sätt.”

Den 26 september 2022 sprängdes ledningarna och den ryska naturgasen ersattes till huvuddelen med den betydligt dyrare, flytande naturgasen, LNG från andra länder. Den ryska naturgasen har, liksom den ryska oljan och andra råvaror, finansierat Rysslands aggression mot Ukraina med död, förstörelse och ohyggligt lidande för det ukrainska folket. Terrorn, förstörelsen ska tvinga överlevande på knä, leva i kyla, mörker och med förstörda förnödenheter. Det handlar om fruktansvärda brott mot mänskligheten.

Trots löftena från de 27 EU-länderna efter den storskaliga ryska invasionen i februari 2022 att minska beroendet av ryska fossila bränslen, som finansierar den ryska aggressionen ockupationen i Ukraina , och trots EU:s elva sanktionspaket mot Ryssland fortsätter importen av rysk flytande naturgas, LNG till EU. Det visar en ny rapport från den amerikanska tankesmedjan, Institutet för energiekonomi och finansiell analys (IEEA) som bevakar både import- och exportströmmar för LNG-gas och nya LNG-terminaler. Det redogör Svenska Dagbladet för den 7 november 2023.

EU har nästan helt strypt importen av gas och olja genom pipelines till EU. Man har också stoppat import av oljeprodukter som diesel. Men rysk LNG-gas omfattas inte av sanktionerna och den importen fortsätter till EU och ökar rekordartat till vissa EU-länder.

” De största importörerna av flytande naturgas i EU är Spanien, Belgien och Frankrike. De första två, Spanien och Belgien ökade bägge två importen av LNG-gas från Ryssland med 50 procent under perioden januari – september i år. Frankrike ökade sin import med hela 40 procent enligt IEEA-rapporten.

Spanien säljer dessutom vidare stora volymer importerat LNG-gas till andra länder inom EU – som därmed riskerar, medvetet eller omedvetet, att köpa hem rysk LNG via Spanien.” SvD Näringsliv 7/11 -23

Dagens Nyheter berörde den 19 november 2023 samma sak beträffande Österrike och som den brittiska tidningen The Economist tagit upp i en artikel publicerad i somras under rubriken, ”Putins nyttiga idioter”.

” **Sedan den ryska militären** inledde sitt fullskaliga anfällskrig mot Ukraina den 24 februari förra året har Österrike importerat rysk gas för drygt 80 miljarder kronor. Ryssland är, näst efter Tyskland, det land som investerar mest pengar i Österrike.

Två tredjedelar av alla österrikiska företag, som gjort satsningar i Ryssland under senaste åren planerar att vara kvar i landet, enligt en undersökning som Kiev School of Economics publicerat.” ...

”Under förra året kom i genomsnitt 53 procent av den importerade gasen till Österrike från Ryssland, vilket kan jämföras med omkring 80 procent när kriget bröt ut.” DN 19/11 -23

Sverige har inte heller slutat att köpa rysk flytande naturgas , vilket Svenska Dagbladet avslöjade den 18 juli 2023. Handeln sker visserligen genom en mellanhand, det finska, statsägda företaget Gasum med fartyg till svenska hamnar, men det är fortfarande rysk gas som importeras.

”Det har gått mer än ett år sedan svenska riksdagen slog fast att Sverige måste sluta köpa gas från Ryssland, närmare bestämt i maj 2022. Före riksdagsvalet.”

Men flera regeringar har varit passiva och importen av rysk gas fortsätter. Ändå sa Ebba Busch i SvD:s partiledarutfrågning i april 2022 : ” - Alla ser att det är blodspengar som just nu går från europeiska länder, från Sverige, från Tyskland, som faktiskt finansierar att Putin kan bedriva det här kriget, sa Ebba Busch då.

– Jag står fast vid den hållningen, säger hon i dag.

Men fortfarande inget svenskt importstopp. ” SvD 18/7 -23

Fortsatta affärer med Ryssland gäller också ”kritiska” eller ”strategiska” råvaror, vilket avslöjades av det europeiska nätverket med grävande journalister, Investigate Europe med siffror över EU-ländernas import av sådana råvaror.

”Dessa flödar enligt granskningen fortfarande fritt från Ryssland till Europa.

EU-länderna importerar bland annat rysk koppar och aluminium. Den tysk-franska flygplanstillverkaren Airbus och andra europeiska företag köper fortfarande titan och nickel från företag vars ägare står nära Kreml mer än ett år efter invasionen, kan Investigate Europe avslöja.

Råvarorna kan också säljas bakom en rökridda av dotterbolag och filialer. ...

Mellan mars och juli i år importerade Europa kritiska och strategiska råvaror från Ryssland till ett värde av 13,7 miljarder euro – omkring 160 miljarder kronor - enligt data från EU:s statistikbyrå Eurostat och EU:s gemensamma forskningscenter.” SvD Näringsliv 7/11 -23

Det är alldeles uppenbart, att sanktionerna mot Ryssland och dess angreppskrig och ockupation måste skärpas så att de slår ut handeln, som finansierar Rysslands fruktansvärda övergrepp mot det ukrainska folket.

3. EU:s energiunion – tillkomst och cementering av förlorad nationell självbestämmanderätt och konkurrenskraft med högre elpriser

I min artikel **2014-10-23** : ”Nej till EU:s energiunion” som finns på min hemsida, www.EU-kommentar.se , avvisade jag förslaget på Brännpunkt i Svenska Dagbladet den 26 september 2014 från vice ordföranden i EU-kommissionen Günther H Oettinger om införande av en europeisk energiunion i EU i samband med gaskonflikten mellan Ryssland och Ukraina som via rör också hade följdverkningar för EU-länder och ”som visar så tydligt att EU måste agera enat och minska sitt beroende av externa energileverantörer. Därför är det EU och inte de enskilda medlemsländerna som för de rysk-ukrainska samtalen i Berlin i dag.

Men tanken om en ` europeisk energiunion ` , som nu stöds av många regeringar och experter, är mer än så.”

Lösningen på gaskonflikten var inte en europeisk energiunion och mer beroende av Ryssland genom Nordstream 1 och ännu mer beroende av Ryssland av en kommande Nordstream 2 som skulle fördubbla den ryska gaskapaciteten på Östersjöns botten – trots retoriken att göra sig mindre beroende.

”Lösningen är att göra sig mindre beroende av Ryssland”, skrev jag i min artikel **2014-10-23** : ”Nej till EU:s energiunion”.

Med EU:s energiunion fullföljs, genom lagstiftning på EU-nivå, flyttning av makten över energin från medlemsländerna till Bryssel i praktiskt taget nästan alla avseenden.

”Vår självbestämmanderätt ersätts på så vis av överstatlighet. Demokratin inskränks på ytterligare ett område.”

”Men från EU-kommissionen hörs en annan signal. **”För det fjärde** handlar det om att utveckla en gedigen energimarknad. Det innebär, att regeringarna inte längre får hindra den inre marknaden genom åtgärder för att skydda sina egna marknader och företag. Det betyder även att de ska skapa de bästa förutsättningar för investeringar och samtidigt skydda utsatta konsumenter.”

På kontinenten var elpriserna betydligt högre än de svenska, t ex i Tyskland dubbelt så höga.

” Och jag invände.

I Sverige har omistliga naturvärden offrats genom utbyggnaden av våra älvar för tillgång till billig vattenkraft . Därigenom kan elpriserna på en begränsad energimarknad hållas relativt låga för både allmänhet och företag i jämförelse med förhållandena på den europeiska kontinenten. Det är en viktig konkurrens fördel som Sverige mister om en gemensam energimarknad skapas och EU tar över kontrollen över en ny `inre marknad`. Det finns inte anledning att försätta svensk basindustri som behöver mycket energi som stål- och aluminiumverk, pappers- och annan processindustri i ett mycket sämre kostnadsläge än som behövs. Svenska hushåll skulle knappast finna sig i att svenska elpriser skulle ersättas med de betydligt högre europeiska elpriserna. Sverige behöver kunna slå vakt om sina relativt låga elpriser. Sverige måste fortsättningsvis kunna `hindra den inre marknaden genom åtgärder att skydda sina marknader och företag`, för energi är inte blott och bart en vara. När det gäller effektivitet kan Sverige bättre än EU. ”

I min artikel **2014-10-23** : ”Nej till EU:s energiunion ! ” redogjorde för och bemötte de fem motiven för inrättande av en energiunion i EU som vice ordföranden i EU-kommissionen anförde och jag avslutade så här:

”Varje förordning, direktiv och beslut från EU som innebär ett steg i bygget av en Energiunion i EU ska avvisas från svensk sida. Skulle en Energiunion ändå komma tillstånd i EU med påföljd av höjda elpriser för hushållen och försämrad konkurrenskraft för företagen finns nya skäl för en ny folkomröstning om det svenska EU-medlemskapet.

Nej till EU:s energiunion ! ”

Men energiunionen kom tillstånd utan att det sattes några svenska käppar i hjulen, vare sig från regeringen eller oppositionen. En rad förordningar, direktiv och beslut antogs av unionen som förverkligade EU:s energiunion , vilket framgår av EU:s faktablad om energipolitiken, ”Faktablad om EU - 2021”, som jag utförligt citerade i förra artikeln.

4. El är en för alla nödvändig nytthet och en säkerhetsfråga för varje verksamhet, men inte en vara som man kan vara utan - EU:s marknadsprissättning

El är en nytthet vars försörjning är livsnödvändig för hushåll, offentlig verksamhet, företag, kommunikationer, försvar osv och som kräver säkerhet ständigt. El är inte en vara som man kan vara utan. Därför är överkomliga elpriser och elförsörjningssäkerhet ett måste. Sverige hade tidigare, före inträdet i EU:s inre marknad för el och elkablarna mellan Sverige och kontinenten, genom de låga svenska elproduktionskostnaderna relativt låga elpriser och genom nationell

elsuveränitet en säker tillgång till el samt en långsiktig förutsägbarhet som gynnade investeringar i många branscher. Det fanns en stabilitet som inte finns nu och elpriserna har blivit betydligt högre. Sverige måste ta tillbaka kontrollen över svensk el.

EU:s elmarknadsprissättning, enligt elmarknadsförordningen (EU) 2019/943, innebär, att EU:s elpris bestäms av den högsta marginalkostnaden som erbjuds av EU:s elproducenter och som behövs för att täcka efterfrågan på el från marknadsaktörerna på köpsidan inom EU:s gemensamma elmarknad. Det är alltså de köpstarkaste aktörerna på kontinenten som på så sätt kan driva upp priserna med sin starka efterfrågan på el när dyr elproduktion behövs för att täcka den efterfrågan.

” I detta sammanhang har energikrisen visat att en ökning av priset på gas och stenkol kan leda till exceptionella och varaktiga höjningar av de priser som de gas- och koleldade produktionsanläggningarna bjuder på på den dagliga grossistmarknaden. Det har i sin tur lett till exceptionellt höga priser på dagen-före-marknaden i hela unionen, eftersom gas- och koleldade produktionsanläggningar ofta är de som behövs för att möta efterfrågan på el. ” Förslag till EU:s elmarknadsreform 14 mars 2023, s 22/72

Produktionsanläggningar med lägst produktionskostnader används först för att täcka efterfrågan. Sedan tas dyrare anläggningar i anspråk i den mån de behövs för att möta efterfrågan. Det handlar om dyrare anläggningar för fossil kondenskraft, baserat på naturgas, olja eller kol som kan behövas för att täcka efterfrågan. Buden på marknaden lämnas dagen före så att det blir en ”dagen-före-marknad” och matchningen mellan utbud och efterfrågan sker varje timme under dygnet.

Hur spotpriset på dagen-före-marknaden kan utnyttjas när flytande naturgas, LNG från framför allt USA ersätter rysk gas 2022, och påverkar EU:s elmarknad och påföljande prissättning framgår av följande.

”En stor mängd lastfartyg har under november /2022/ hållit sig utanför bland annat Nederländernas kust – i väntan på att spotpriset ska gå upp och ägarna anse det vara värt att lossa lasten.” DN 30/11 -22

Ett Sverige utanför EU:s energiunion och med egen prisbildning baserad på svenska elproduktionskostnader skulle inte ha de problemen, eftersom Sverige inte har eller behöver sådana gas- och koleldade elproduktionsanläggningar med påföljd att Sverige kunde ha bibehållit sina låga elpriser, undvikit stora prissvängningar, exporterat ett överskott och haft en förutsägbarhet som gynnat investeringar. För Sveriges elproduktion är till 98 procent fossilfri.

Många drabbades av EU:s höga elpriser. Kritiken mot EU:s energiunion tilltog i styrka i EU-länderna. Men alla drabbades inte. Elproducenter med en teknik och förhållanden som medför lägre marginalkostnader gjorde stora förtjänster.

”Med tanke på prisets roll på dagen-före-marknaden som referens för priset på andra grossistmarknader för el, och det faktum att alla marknadsaktörer får clearingpriset, har teknikerna med betydligt lägre marginalkostnader genomgående haft höga intäkter.” a. a. , s 22/72

5. EU:s elmarknadsprissättning : löftena att frikoppla elpriset från gaspriset och EU:s elmarknadsreform, som i stället bibehåller kopplingen mellan elpriset och den dyraste elproduktionen som behövs för att täcka efterfrågan

I min artikel **2022-09-03** : ”Lämna EU:s energiunion - lösgör Sveriges el från EU:s gemensamma elmarknad ” behandlas ett utspel från EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen den 2

september som Dagens Nyheter tog upp den 3 september 2022 i en artikel i samband med tidningens redogörelse för den s k Beckenmodellen. I tidningen återgavs också statsminister Magdalena Anderssons anslutning till kommissionsordförandens utspel.

I en annan artikel i tidningen återges utspelet mer utförligt.

” I samband med mötet i Munau säger Ursula von der Leyen att redan nu är det dags för ett pristak på rysk gas . På sikt vill hon att EU diskuterar om gaspriset helt ska kopplas bort från prissättningen på el . Det ska göras i samband med att hela energimarknaden ses över.

- Att elpriserna skjuter i höjden visar på begränsningarna i vår elmarknad. Den konstruerades under helt andra förutsättningar och för helt andra syften. Vi behöver en ny marknadsmodell som verkligen fungerar, sade von der Leyen i ett tal i Bled i Slovenien nyligen. ” DN 3/9 -22

Statsminister Magdalena Andersson hakade på. På en presskonferens den 2 september 2022 meddelade statsministern att hon kommer att ”lägga en del av valarbetet åt sidan och 'jobba stenhårt' ” med att driva ett förslag om att frikoppla gas- och elpriserna från varandra inför EU:s ministermöte på fredag den 9 september 2022.

”Enligt statsministern har man tagit fram ett förslag som ska presenteras för riksdagen , och som man sedan ska försöka få med sig de övriga EU-länderna på.

Syftet är att frikoppla elpriset från gaspriset.

Magdalena Andersson kallar det för `ett mycket radikalt förslag ` som kan innebära minst en halvering av elpriset i södra Sverige.

Hur förslaget konkret ser ut gavs inga klara besked om, men energiminister Khashayar Farmanbar(S) jämförde med försök som Spanien och Grekland har gjort. ” DN 3/9 -22

Det verkade finnas ett klartecken. ”På ett energitoppmöte i Köpenhamn öppnade EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen för att låta nationella aktörer byta prissättningsmodell. ” DN 3/9 -22

Jag kommenterade i min förra artikel :

” Men inte ens EU-kommissionen får bryta mot EU:s grundlag, Lissabonfördraget vad gäller bestämmelserna om den gemensamma, inre marknaden, med gemensamma elpriser. Den fria rörligheten, förbudet mot kvantitativa restriktioner och diskriminering osv . ”

Det blev inte heller någon frikoppling av EU:s elpris från gaspriset som ett resultat EU:s energiministrarnas möte den 9 september 2022.

Den 14 september 2022 höll EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen det årliga ”Tal om tillståndet i unionen” inför EU-parlamentet och framhöll bl a :

”Elmarknadens nuvarande nuvarande utformning, som baseras på rangordning, är inte längre rättvis för konsumenterna.

De har rätt att dra fördel av billig förnybar energi. **Därför måste vi bryta kopplingen som gör att gaspriserna får en dominerande inverkan på elpriset . Därför ska vi genomföra en**

djupgående och omfattande reform av elmarknaden.”

Den 14 mars 2023 presenterades förslaget till reform av elmarknaden av EU-kommissionen. Hur gick det med att frikoppla elpriset från gaspriset ?

Det bidde ingenting !

I förslaget Motivering sköt man fram ett riktat samrådsmöte för intressenter online som kommissionen anordnade den 15 februari 2023, ” som omfattade deltagande av ett 70-tal marknadsaktörer, icke - statliga organisationer, nätverksoperatörer, ACER och nationella tillsynsmyndigheter, tankesmedjor och akademiker. Samrådet visade överlag att intressenterna ansåg att ;

- Kortsiktiga marknader och prissättningsmekanismen baserad på marginalprissättning bör bevaras, eftersom de fungerar väl och ger rätt prissignaler. Kortsiktiga (day-ahead och intraday) marknader är välutvecklade, och de är resultat av årtal av implementering av EU:s energilagstiftning.

Kortsiktiga marknader måste kompletteras med instrument som uppmuntrar långsiktiga prissignaler, såsom de angetts i samråd med kommissionen, särskilt kraftköpsavtal (`PPA`), kontrakt om skillnader och förbättrade terminsmarknader. Den rätta balansen mellan de olika verktygen bör skapas. Icke desto mindre bör det inte finnas några obligatoriska system, och friheten att välja de relevanta kontrakten bör bevaras. ” s 10-11/72

Det framgår från förslaget början att EU:s kortsiktiga elmarknader består, dvs gaspriser fortsätter att kopplas till elpriser , och att fokus ligger på att uppmuntra långsiktiga avtal, vars grund fortfarande är den oförändrade kortsiktiga prisbildningen.

”Därför innehåller förslaget en uppsättning åtgärder som syftar till att skapa en buffert mellan kortsiktiga marknader och elräkningar som betalas av konsumenter, särskilt genom att uppmuntra långsiktiga avtal.” s 3/72

Energiansvarige EU_kommissionären Kadri Simson höll en presskonferens i Strasbourg den 14 mars 2023 om förslaget till EU:s energireform och då framgick också att gaspriserna inte frikopplas från elpriserna.

” - Reformen siktar mot att göra energiräkningarna för konsumenterna och företag mer oberoende av det kortsiktiga marknadspriset, säger Simson. ”

Bland annat föreslås att alla konsumenter ska få rätt att välja elkontrakt med fast pris , få mer information om villkoren och dessutom rätt att dela den energi man själv tillverkar – exempelvis via solceller på taket – med någon annan än bara leverantören. ...

Däremot föreslås inte någon fullständig frikoppling av gasprisets påverkan på elpriserna, som önskats av vissa. ” TT SvD 18/3 -23

När priserna på fossila bränslen som naturgas, kol och olja fortfarande påverkar EU:s elpriser som förut har man banat väg för höjda elpriser och stora prissvängningar som hotar både välfärden, sysselsättningen och investeringarna. Att bränna naturgas, kol och olja för elproduktion är också också förkastligt från klimat- och miljösynpunkt. Förnybar energi är ett måste.

Löftena från EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen i talet den 14 september 2022 ”Tillståndet i unionen”, som jag tidigare citerade, blir med innehållet i förslaget till EU:s

elmarknadsreform bara tomma ord.

Att det skulle bli på det här sättet framgår av Svenolof Karlssons redogörelse den 28 februari 2023 i Second Opinion om EU-ländernas inställningar.

”Att Tyskland knappast är kompromissvänligt antyds av ett anförande som Tysklands ekonomi- och klimatminister Robert Habeck häromdagen höll i Berlin.

Tyskland är hjärtat i Europas elmarknad, förklarade han, tillade att ` Europa har en av de mest funktionella elmarknaderna i världen ` och att ` vi måste bibehålla det positiva som uppnåtts ` .
...

Åtminstone Holland , Luxemburg, Danmark , Finland , Estland och Lettland står i huvudsak på Tysklands sida. I ett gemensamt brev till EU-kommissionen daterat den 13 februari argumenterar de för bara måttliga och `riktade` förändringar av elmarknaden. EU-ordförandelandet Sverige finns inte med som undertecknare.

Som motpol står femton länder , med Frankrike och Spanien i spetsen, som i fjol drev igenom pristaket på naturgas i EU. Ett mått på hur långt de två lägren står från varandra kan vara att den franska senaten (`överhuset`) i januari bara knappt (rösterna 180 – 153) lyckades stoppa ett förslag att Frankrike skulle lämna den europeiska elmarknaden. ” Svenolof Karlsson, ” Europa strider om elmarknadsreformen ” Second Opinion 28 februari 2023

I nästa avsnitt ska jag mer redogöra för förslaget till EU:s elmarknadsreform som den svenska regeringen godtagit och alltså har ett ansvar för att kopplingen mellan priser på fossila bränslen som gas och kol och EU:s höga elpriser består.

6. Förslaget till EU:s elmarknadsreform – mer specifikt om innehållet

Ministerrådet för energi kom vid mötet den 17 oktober 2023 i Luxemburg överens om förslaget till EU:s elmarknadsreform och om att förlänga undantaget att under kapacitetsmekanismen ge direkt stöd till kolkraftverk och andra fossila energiverk tre år, till slutet av 2028. Ändringar i den s k REMIT-förordningen om skydd mot otillbörlig marknadspåverkan antogs också men som jag inte tar upp denna gång. Den svenska regeringen har alltså ställt sig bakom de besluten.

Efter överenskommelsen återstår förhandlingar med EU-parlamentet om lagstiftningens slutliga utformning.

Lagstiftningspaketet innehåller :

”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2019/943 och (EU) 2019/942 /Acer/ samt direktiven (EU) 2008/2001 och (EU) 2019/944 för att förbättra unionens elmarknad”, som jag berört tidigare, och

”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 1227/2011 och (EU) 2019/942 för att förbättra unionens skydd mot otillbörlig marknadspåverkan på grossistmarknaden för energi”, REMIT

I Faktapromemoria 2022/23:FPM 73 ”En reform av EU:s elmarknadsdesign” från Klimat- och näringslivsdepartementet den 18 april 2023 framhölls redan : ”Regeringen välkomnar på ett övergripande plan förslag till reform av utformningen av EU:s elmarknad.”

Påståendet: ” Den föreslagna reformen är ett svar på uppmaningen från EU:s ledare och tillkännagavs av kommissionens ordförande i hennes tal till om tillståndet i unionen den 14 september 2022” är missvisande. Det är falskt såsom visats i avsnitt 5.

EU:s marknadsmekanism, marginalkostnadsprincipen som leder till att den dyraste elproduktionskostnaden som behövs för att täcka efterfrågan såsom gaspriset bibehålls - trots löftena om motsatsen - vilket har resulterat i EU:s höga och instabila elpriser på den gemensamma dagen-före-marknaden. Ursula von der Leyens tal som till en del lät bra blev tomt prat. Hela förslaget är otillfredsställande. Kritik framställdes också. På nätet finns i Second Opinion den 23 mars 2023 artikeln ”Elmarknadsmodellen katastrof för de svenska elkunderna” av Nils Andersson, Lennart Billfalk, Gunnar Lundberg, Per Norberg och Set Persson .

”För Sveriges del måste den europeiska elmarknadsmodellen förändras. Detta är en nödvändig förutsättning för att Sveriges ambitiösa elektrifiering och omställning av basindustrin ska kunna bli verklighet.

Om vi inte kommer bort från exponeringen av kontinentens elpriser hjälper det inte att bygga elproduktion i Sverige när elanvändningen samtidigt ska fördubblas. Vi kommer att smittas av kontinentens höga elpriser under lång tid.”

Det är alltså den dyraste elproduktionen som behöver tas i anspråk för att möta efterfrågan på den gemensamma elmarknaden som styr EU:s elpriser och som bibehålls. Artikel 3 och 4 i gällande elmarknadsförordning ändras inte.

Det är främst elmarknadsförordningen (EU) 2019/943 och elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944 och Acer-förordningen (EU) 2019/942 /ACER=Europeiska unionens byrå för samarbete mellan tillsynsmyndigheter/ som innehåller de specifika bestämmelserna för EU:s elmarknad.

Som framgått tidigare rör ändringarna i förslaget till EU:s elmarknadsreform till sitt fokus att uppmuntra långsiktiga avtal. De finns redan i verkligheten och i gällande förordningar o dyl , särskilt elmarknadsförordningen. Det gäller både terminsmarknader och energiköpsavtal (PPA).

6.1 Terminsmarknader

Det är artikel 9 i elmarknadsförordningen som i förslaget får mycket större utrymme och knyter ihop skilda terminsmarknader och centraliserar tilldelningen av långsiktig kapacitet och åderlåter på så vis ännu mer svensk el. Bakgrunden för aktörernas kalkyler för marknadens fastprisavtal under en period är de kortsiktiga elpriserna enligt marginalkostnadsprincipen, osäkerheten och förväntningarna, vilket inte är någon ny, enklare problematik.

Förslaget handlar enligt motiveringen om ”att skapa regionala referenspriser via ett nav för att öka pristransparensten och åligga systemoperatörer att tillåta överföringsrättigheter längre än ett år, så att om ett terminskontrakt är mellan parter över regioner eller gränser kan de säkerställa överföring av elen. Virtuella nav anges i den tillförda definition (75) i Artikel 2 i elmarknadsförordningen som : ” en icke- fysisk region som täcker mer än en anbudszon för vilken ett indexpris fastställs med tillämpning av en metod.”

Alltså via terminskontrakt säkerställs överföring av el över gränser . Det betyder att elkapacitet ska reserveras för längre tid. Enligt den föreslagna nya artikel 9 får Acer en stor roll och har sista ordet vad gäller inrättandet av regionala virtuella nav , budzoner ”i syfte att maximera priskorrelationen mellan referenspriserna och priserna som utgör virtuella nav ; ”

Artikel 9 Terminsmarknader får alltså nytt innehåll.

Enligt punkt 1 ska Samarbetsorganisationen för europeiska för el, ”ENTSO för el”, ”senast den 1 december 2024, efter att rådfrågat ESMA /Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten/ lämna ett förslag till inrättande av regionala virtuella nav för terminsmarknaden till ACER.

Förslaget ska:

(a) Definiera den geografiska omfattningen av de virtuella naven för terminsmarknaden , inklusive de budzoner som utgör dessa nav, i syfte att maximera priskorrelationen mellan referenspriserna och priserna för de budzoner som utgör virtuella nav ;

(b) Inkludera en metod för beräkning av referenspriserna för de virtuella nav för terminsmarknaden ,som syftar till att maximera korrelationen mellan referenspriset och priserna för de budzoner som utgör ett virtuellt nav och baseras på fördefinierade objektiva kriterier.

(c) Inkludera en definition av finansiella långsiktiga överföringsrättigheter från budzoner till de virtuella naven för terminsmarknaden.

(d) maximera handelsmöjligheterna för säkringsprodukter som hänvisar till virtuella nav för terminsmarknaden såväl som för långsiktiga överföringsrättigheter från budzoner till virtuella nav.”

Acer, EU:s byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, får en avgörande roll enligt punkt 2 med avseende på förslaget.

” 2. Inom sex månader efter mottagandet av förslaget om inrättande av regionala nav för terminsmarknaden ska ACER utvärdera det och antingen eller godkänna eller ändra det. ...

3. Den samlade tilldelningsplattform som inrättas enligt med förordning (EU) 2016/1719 ska ha en juridisk form enligt ...

4. Den enda tilldelningsplattformen ska :

(a) erbjuda handel med långsiktiga överföringsrättigheter mellan varje budzon och virtuellt nav ; ..

(b) tilldela långsiktig kapacitet över flera områden på regelbunden basis och på ett öppet, marknadsbaserat och icke diskriminerande sätt ; Frekvensen för tilldelning av den långsiktiga gränsöverskridande kapaciteten ska stödja en effektiv funktion av terminsmarknaden.

(c) erbjuda handel med finansiella transmissionsrätter som ska ...

5. Om en tillsynsmyndighet anser att det inte finns tillräckliga säkringsmöjligheter för marknadsaktörer, och efter samråd med ... kan den kräva kraftbörser eller systemansvariga för överföringssystem att genomföra ytterligare åtgärder, såsom marknadsskapande aktiviteter, för att förbättra terminsmarknadens likviditet. Med förbehåll för överensstämmelse med unionens konkurrenslagstiftning och med direktiv ... ska marknadsoperatörerna vara fria att utveckla produkter för terminssäkring , inklusive långsiktiga terminssäkringsprodukter, för att ge marknadsdeltagare, inklusive ägare av kraftgenererande anläggningar som använder förnybara energikällor, lämpliga möjligheter att säkra finansiella risker mot prisfluktuationer.

Medlemsstaterna ska inte kräva att sådan säkringsverksamhet kan begränsas till affärer inom en medlemsstat eller anbudszon. ”

Så skapas EU:s terminsmarknad med överstatligt grepp över elen till avtalen och en process som inte är gratis. Sådana långsiktiga avtal över gränserna innebär att elkapacitet ska reserveras samtidigt som det finns andra behov och intressenter som efterfrågar löpande eller kommer att efterfråga elen. Det bäddar för intressekonflikter vid större omfattning. Det är dags att lämna EU:s energiunion och lösgöra Sveriges el från EU:s gemensamma elmarknad.

6.2 Kraftköpsavtal

I motiveringen sägs: ”Kraftköpsavtal (PPA) långsiktiga privata avtal mellan en producent (vanligtvis förnybar eller lågkoldioxidsnål) och en konsument – kan skydda mot prisvolatilitet, men är för närvarande endast tillgängliga för stora energikonsumenter i mycket få medlemsstater. Ett hinder för denna marknads tillväxt är kreditrisken att en konsument inte alltid kommer att kunna köpa den under hela perioden.”

Enligt den föreslagna nya artikel 19 a Kraftköpsavtal, i ett tillfört Kapitel III a ”Särskilda investeringsincitament för att uppnå unionens utsläppsmål”, gäller :

”1. Medlemsstaterna ska underlätta kraftköpsavtal (”PPA”) i syfte att nå de mål som anges i deras integrerade nationella energi- och klimatplan med avseende på den dimension av koldioxidutsläpp som anges i artikel 4 ai i förordning (EU) 2018/1999, samtidigt som konkurrenskraftiga och likvida elmarknader bevaras.”

Enligt punkt 2 ska medlemsstaterna ”säkerställa att instrument som garantisystem till marknadspriser, för att minska de finansiella riskerna förknippade med utebliven betalning av avtagarna inom ramen för energiköpsavtal, finns på plats och tillgängliga för kunder som möter inträdeshinder till energiköpsmarknaden och som inte befinner sig i ekonomiska svårigheter i enlighet med artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. För detta ändamål ska medlemsstaterna ta hänsyn till instrument på unionsnivå . Medlemsstaterna ska fastställa vilka kategorier av kunder som dessa instrument riktar sig till, med tillämpning av icke-diskriminerande kriterier.”

Punkt 3 preciserar : ”Garantisystem för energiköpsavtal som stöds av medlemsstaterna ska innehålla bestämmelser för att undvika att sänka likviditeten på elmarknaderna och ska inte ge stöd till köp av produktion från fossila bränslen.”

Enligt punkt 4 föreskrivs : ” Vid utformningen av stödsystem för el från förnybara källor ska medlemsstaterna tillåta deltagande av projekt som reserverar en del av elen för försäljning genom energiköpsavtal eller andra marknadsbaserade arrangemang och strävar efter att använda utvärderingskriterier för att uppmuntra tillgången till PPA-marknaden för kunder som möter inträdesbarriärer. I synnerhet kan sådana utvärderingskriterier ge företräde åt anbudsgivare som presenterar en undertecknad PPA eller ett åtagande för en del av projektets generation från en eller flera potentiella köpare som möter inträdeshinder till PPA-marknaden.” Det öppnas alltså för nya offentliga stödsystem.

Punkt 5 specificerar : ”Energiöpsavtalen ska specificera budzonen för leverans och ansvaret för att säkerställa överföringsrättigheter över hela zonen vid byte av budzon i enlighet med artikel 14.” Elkapacitet måste alltså kunna reserveras för energiköpsavtal på hela PPA-marknaden.

Punkt 6 anger villkor : ”Energiöpsavtal ska ange villkoren under vilka kunder och producenter kan lämna energiköpsavtal , såsom eventuella tillämpliga utträdesavgifter och uppsägningstider i enlighet unionens konkurrenslagstiftning.”

En utvidgad PPA-marknad i EU innebär, att mer svensk elkapacitet reserveras för utlandet genom köpstarka parter på kontinenten trots den elbrist som finns redan i dag i delar av Sverige och de snabbt växande elbehoven i Sverige som kräver fördubblad eltillförsel inom några decennier. Den svenska el som går genom elkablar till utlandet är ju redan ett problem i sammanhanget.

6.3 Direkta prisstödssystem för nya investeringar i elproduktion

Förslaget till EU:s elmarknadsreform från den 14 mars 2023 öppnar för omfattande offentliga direkta prisstödssystem för nya investeringar för produktion av el i nya kraftverk inom förnybar energi och kärnkraft, investeringar som syftar till att förnya befintliga kraftverk, investeringar som syftar till att förlänga befintliga kraftverk eller att förlänga deras livslängd, vilket framgår av punkt 1 till Artikel 19 b "Direkta prisstödssystem för nya investeringar i produktion".

Punkt 1 föreskriver också: "System för direkt prisstöd för nya investeringar för produktion av el från de källor som anges i punkt 2 ska ha formen av ett tvåvägsavtal för skillnader."

Källorna enligt punkt 2 är vindkraft, solenergi, geotermisk energi, vattenkraft utan reservoar och kärnenergi.

Punkt 3 föreskriver: "Direkta prisstödssystem i form av tvåvägskontrakt för skillnad ska:

(a) utformas så att de intäkter som samlas in när marknadspriset ligger över lösenpriset fördelas till alla slutliga elkunder baserat på deras andel av förbrukningen (samma kostnad/återbäring per förbrukad Mwh);

(b) se till att fördelningen av intäkterna till slutliga elkunder utformas så att de inte tar bort konsumenternas incitament att minska sin konsumtion eller flytta den till perioder då priserna är låga och inte undergräver konkurrensen mellan elleverantörer."

Led b betyder att EU:s höga elmarknadspriser fortfarande ska slå igenom på en kännbar del av elkonsumenterna.

Av artikeln framgår inte prisstödet närmare utformning. Men i motiveringen till förslaget framgår en beskrivning. "Vissa former av offentligt stöd garanterar energiproducenter ett minimipris av regeringen men gör det möjligt för producenten att tjäna hela marknadspriset även när detta marknadspris är mycket högt. Med de senaste höga priserna har mycket (billig) offentligt stödd energi fått dessa höga marknadspriser. För att stävja detta och därmed stabilisera priserna bör investeringsstödet struktureras som tvåvägs (tvåvägskontrakt för skillnad), som sätter ett minimipris men också ett maxpris, så att eventuella intäkter över taket betalas tillbaka."

Utfallet för de så kallade marginalkontrakten, beror på dels vilket golvpris som det offentliga garanterar och på så sätt minimerar risken för elproducenten, och dels vilka intäkter över ett viss takpris satt av det offentliga som måste återbetalas till slutkunder.

"Om medlemsstaterna beslutar att stödja offentligt finansierade nya investeringar (direkta prisstödssystem) i elproduktion med låga koldioxidutsläpp, icke-fossilt bränsle för att uppnå unionens mål för utsläpp av koldioxid, bör dessa system utformas i form av tvåvägskontrakt för skillnad..." enligt skäl (30)

Enligt skäl (36) finns en frivillighet: "Med förbehåll för de krav som anges i denna förordning bör medlemsstaterna vara fria att bestämma vilka instrument de använder för att uppnå sina

utsläppsmål.”

6.4 Ny artikel 66a i elmarknadsdirektivet ”Tillgång till prisvärd el under en elpriskris” inskränker medlemsstaternas handlingsfrihet ännu mer

Enligt förslaget till Elmarknadsreform införs ändringar i Elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944 som innebär bl a att en ny artikel 66a ”Tillgång till prisvärd el under en elpriskris” införs som mycket restriktivt genom villkoren definierar en elpriskris och lägger beslutanderätten hos EU-kommissionen att förklara att en elpriskris råder och att ”ange giltighetstiden för beslutet som kan vara under en period på upp till ett år.” I så fall får medlemsstaterna under vissa, angivna villkor tillämpa offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av el till, dels små och medelstora företag, och dels till hushåll med avvikelse från artikel 5.7 c (ska fastställas ett pris som är högre än kostnaderna, på en nivå där effektiv konkurrens kan uppstå) ”när de tillämpar riktade offentliga interventioner enligt artikel 5.6 eller punkt 3 i denna artikel, undantagsvis och tillfälligt fastställa ett pris för leverans av el som är lägre än kostnaden förutsatt att följande villkor är uppfyllda: ... ”

Den tillförda artikeln 66a till EU:s elmarknadsdirektiv befäster EU-kommissionens maktställning och inskränker medlemsstaternas handlingsfrihet ytterligare i högre grad genom ställda villkor vid EU:s elpriskriser.

Det är anmärkningsvärt att regeringen har godkänt förslaget och från oppositionen har inga invändningar kommit.

Nedan återger jag den tillförda artikeln i sin helhet.

” Artikel 66a

Tillgång till prisvärd energi under en elpriskris

1. Kommissionen kan genom beslut förklara en regional eller unionsomfattande elpriskris, om följande villkor är uppfyllda :

(a) mycket höga priser på grossistmarknaderna för el , minst två och en halv gånger genomsnittspriset under de föregående 5 åren, vilket förväntas fortsätta i minst 6 månader ;

(b) kraftiga ökningar av elhandelspriserna på minst 70 % inträffar som förväntas fortsätta i minst 6 månader, och

(c) ekonomin i stort påverkas negativt av de stigande elpriserna.

2. Kommissionen ska i sitt beslut om att förklara en regional eller unionsomfattande elpriskris ange giltighetstiden för beslutet som kan vara under en period på upp till ett år.

3. Om kommissionen har antagit ett beslut i enlighet med punkt 1, får medlemsstaterna under hela beslutets giltighetstid tillämpa riktade offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av el till små och medelstora företag. Sådana offentliga ingripanden ska :

(a) begränsas till högst 70 % av stödmottagarens konsumtion under samma period föregående år och behålla ett incitament för att minska efterfrågan.

(b) uppfylla villkoren i artikel 5.4 och 5.7 ;

(c) i tillämpliga fall följa villkoren i punkt 4 .

4. Om kommissionen har fattat ett beslut i enlighet med punkt 1 , får medlemsstaterna, med avvikelse från artikel 5.7 c, under hela beslutets giltighetstid när de tillämpar riktade offentliga interventioner för leverans av el enligt artikel 5.6 eller punkt 3 i denna artikel, undantagsvis och tillfälligt fastställa ett pris för leverans av el som är lägre än kostnaden förutsatt att följande villkor är uppfyllda :
- (a) det pris som fastställts för hushållen gäller endast för högst 80 % av hushållens mediankonsumtion och behåller ett incitament för att minska efterfrågan ;
  - (b) det finns ingen diskriminering mellan leverantörer ;
  - (c) leverantörer kompenseras för leveranser under kostnad ; och
  - (d) alla leverantörer är berättigade att lämna offerter för det pris för leverans av el som är lägre än kostnaden på samma grund. ”

7. Förslaget till Folkhemsel bryter mot EU-rätten

På en pressträff den 22 mars och i en debatt artikel i Aftonbladet den 24 lade Magdalena Andersson, partiledare (S) och Fredrik Olovsson, energipolitisk talesperson (S) fram ”ett helt nytt förslag för att öka kontrollen över den svenska elmarknaden. Med syfte att säkra låga elpriser för vanligt folk.” Den kallas Folkhemsel.

”Vi föreslår att staten ska auktionera ut långa kontrakt på ren el som garanterar elproducenter en stabil och förutsägbar intäkt. Den som vill ha minst betalt för att sälja elen vinner auktionen.

Staten förmedlar sedan vidare den billiga elen till till hushållen . Därmed kan alla hushåll få en mycket stor andel billig el som bottenplatta i sin elförbrukning.

På så sätt kan hushållen få ett lägre och stabilare elpris. Vi ser att ett pris på ca 40 öre/kWh är möjligt att uppnå, och minst 60 procent av hushållens normalförbrukning skulle kunna levereras som `folkhemsel`. ” Aftonbladet 27/3 -23

Men Sverige har inte längre en skyddad elmarknad där staten kan sätta villkoren för prisbildningen. Sedan år 1995 är Sverige medlem i EU, sedan 1996 är svensk elmarknad avreglerad, sedan 2009 gäller Lissabonfördraget, som tar över både svensk lag och grundlag, och sedan 2015 är EU:s energiunion på plats, vilket betyder att Sverige tappat kontrollen över svensk el och EU:s överstatliga bestämmelser för en integrerad, gemensam, inre marknad har tagit över och gäller med högre elpriser som följd. De redogjorde jag också för i min förra artikel **2022-09-03** : ”Lämna EU:s energiunion – lösgör Sveriges el från EU:s gemensamma elmarknad”.

Det är främst elmarknadsförordningen (EU) 2019/943, elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944 och Acerförordningen (EU) 2019/942 som tillsammans med bestämmelserna för den gemensamma, inre marknaden enligt Lissabonfördraget ger villkoren för elprisbildningen, EU:s marknadsprissättning som innebär att fri rörlighet ska råda och priset skall baseras på tillgång och efterfrågan enligt marginalkostnadsprincipen. Som jag redogjort tidigare för betyder det, att utbudet med den högsta kostnaden som behövs för att täcka efterfrågan på den gemensamma, inre marknaden konstituerar priset och prisbildningen ska vara fri.

Det socialdemokratiska förslaget att den svenska staten ordnar auktioner för el där den svenska

staten bestämmer egna villkor elprisbildningen - genom att anta lägsta anbud från elproducenterna för svenska konsumenter, för minst 60 procent av hushålls normalförbrukning av el, till ett möjligt pris på ca 40 öre/kWh och resten av elen underförstått marknadsprissätts för svenska konsumenter till högre priser på den gemensamma marknaden - står i strid med EU:s bestämmelser om den gemensamma integrerade, inre marknaden för el, den fria rörligheten, förbudet mot kvantitativa restriktioner, diskriminering och åtgärder som hindrar en prisbildning baserad på tillgång och efterfrågan, marginalkostnadsprincipen, 70 procentregeln osv.

Se bl a Lissabonfördraget om den inre marknaden, Elmarknadsförordningens Kapitel 1 Artikel 1 "Syfte, tillämpningsområde och definitioner", Kapitel II Artikel 1 "Allmänna regler för elmarknaden" och Artikel 3 "Principer för elmarknadernas funktion", Kapitel III Artikel 16 om bl a 70-procentsregeln osv

Det betyder att de socialdemokratiska auktionerna måste, precis som tydligen redan gäller för de resterande 40 procenten, öppnas upp för alla EU:s aktörer på den inre marknaden som inte får diskrimineras, för konkurrens och fri prisbildning som ska baseras på tillgång och efterfrågan och marginalkostnadsprincipen. De köpstarka aktörerna på kontinenten kommer att driva upp elpriset och omöjliggör på så vis förslaget om ett långsiktigt kontrakt till förmån för ett elpris för vanligt folk i Sverige "på ca 40 öre/kWh möjligt att uppnå." Förslaget bryter mot EU-rätten. Som jag redogjort för tidigare förändrar Förslaget till EU:s elmarknadsreform så tillvida inget i sak.

8. Kolkraftverk får fortsätta och kolkraftssubventioner förlängs

Inför energiministrarnas möte den 19 juni 2023 uttalade energi- och näringsminister Ebba Busch i ett pressmeddelande samma dag om EU:s elmarknadsreform :

" - Jag är glad att vi under det svenska ordförandeskapet på kort tid har lyckats ena medlemsländerna om dessa viktiga förslag . EU behöver en tidsenlig elmarknadsdesign och nu har vi tagit ett steg på vägen mot mer fossilfri elproduktion och mer stabila elpriser på längre sikt, säger energi- och näringsminister Ebba Busch, "

Redan den 18 juni kunde Dagens Nyheter avslöja innehållet i ett läckt dokument om EU-ländernas position i reformen av EU:s elmarknad. " En brännande fråga är vilken typ av energislag som får användas på kapacitetsmarknaden – alltså där staten betalar för att ha en viss garanterad elproduktion tillgänglig." ...

" I **befintlig** EU-lagstiftning finns därför ett stoppdatum för när kraftslag med mycket höga koldioxidutsläpp får användas på en kapacitetsmarknad - från och med 1 januari 2026 är det i princip förbjudet med kolkraft.

Men nu öppnar Sverige, i ett kompromissförslag som Sverige som ordförandeland lagt fram till ministerrådet, för att det ska vara tillåtet att använda kolkraft även fram till och med 2028. "

När energi- och näringsministern intervjuas om förslaget och får frågan : "Tycker du att det vore bra att förlänga subventionerna av kolkraft" blir svaret :

" Vi kommer att återkomma som helhet. Jag tycker att det är en lite för krass tolkning av vad som ligger på bordet. "

Det finns en majoritet bakom förslaget om förlängda kolsubventioner enligt en stor internationell nyhetsbyrå.

” **Enligt Reuters** , som pratat med Polens klimatminister finns en majoritet bakom förslaget.

- Vi har byggt en majoritet som stöttar detta och i dag är det en koalition som ger oss majoritet, säger Polens klimatminister Anna Moskwa till nyhetsbyrån. ” DN 18/6 23

Kritik mot förslaget lät inte vänta på sig. Luxemburgs energiminister Claude Turmes kommenterade den 19 juni :

” I fredags gjorde det svenska ordförandeskapet något riktigt förvånande. Det här öppnar för en möjlighet att återigen ge subventioner till kolkraftverk, fräser Turmes på väg in till måndagens energiministermöte i just Luxemburg.

Irritation gäller ett undantag som i praktiken innebär att Polen fortsatt kan ge statsstöd till sina kolkraftverk ända till 2028. ” SvD Näringsliv 20/6 -23

Enligt ett meddelande den 20 oktober 2023 från Klimat- och näringsdepartementet :

” Vid mötet i energirådet den 17 oktober kom rådet överens om ändringar i utformningen av EU:s elmarknad. ”

Det betyder, att kolkraftssubventionerna förlängs åtminstone till och med 2028 enligt rådets överenskomna position inför förhandlingarna med EU-parlamentet.

9. EU:s minimikrav avseende koldioxid medger att moderna gaskraftverk ingår i kapacitetsmekanismen

Det är inte bara utsläppen från kolkraftverken i EU som är ett stort klimat- och miljöproblem utan det gäller, förutom oljekraftverk, också gaskraftverk, vars moderna verk uppfyller EU:s minimikrav för utsläppen av koldioxid och har därmed fått grönt ljus av EU.

Det framgår av Svenska krafts rapport 2023-03-31 ” Framtidens kapacitetsmekanism för att säkerställa resurstillräcklighet på elmarknaden. Regeringsuppdrag om förslag på utformning efter 16 mars 2025. ”

” EU anger vissa minimikrav avseende utsläpp av koldioxid för resurser som ingår i en kapacitetsmekanism. Nya anläggningar får maximalt släppa ut 550 g koldioxid per kWh, medan äldre anläggningar antingen ska understiga gränsvärdet på 550 g koldioxid per kWh eller i genomsnitt inte får slippa ut mer än 350 g koldioxid per installerad kW. Kravet på maximalt 550 g koldioxid per kWh innebär dock att det är möjligt för moderna gaskraft att ingå i en kapacitetsmekanism, Detta skulle potentiellt kunna innebära att nyinvesteringar sker i anläggningar med betydande klimatpåverkan samt leda till mer långsiktiga inläsningseffekter. Till skillnad från de flesta nationella elsystemen i Europa är det svenska elsystemet i stort sett fritt från fossilbaserad produktion. Nyinvesteringar i fossilbaserad produktion skulle därmed ur ett svenskt perspektiv förflytta oss i riktning mot ett system med mer klimatpåverkan. Mot denna bakgrund bör regeringen överväga om det är motiverat att ställa hårdare krav avseende koldioxidutsläpp än EU:s minimikrav.” s 10

Att EU:s minimikrav för utsläpp av koldioxid medger fortsatta satsningar på moderna gaskraftverk eldade med fossila bränslen som naturgas är en skandal. I stället, som framgick i föregående avsnitt, för att skärpa kraven på kraftverken avseende utsläppen av koldioxid godtog EU-länderna i sin

position en förlängning av perioden för och statsstöd till kolkraftverk till och med 2028. Det är vad som händer i verkligheten som har betydelse - inte tomma ord i en alltmer utvecklad retorik från företrädare för "business as usual" .

10. Flaskhalsintäkter kan kompensera operatörer till havsbaserade vindkraftanläggningar i en havsbaserad budzon om inte nätsammanlänkningen är tillräcklig med påföljd att operatören inte kan exportera sin elproduktionskapacitet till EU:s marknad.

Förslaget innebär, att till artikel 19 "Intäkter från överbelastning" , punkt 2 ska bl a led c läggas till i elmarknadsförordningen :

"c) kompensera operatörer av offshoreproduktionsanläggningar i en offshore-budzon om tillträdet till sammanlänkade marknader har minskat på ett sådant sätt att en eller flera systemansvariga för överföringssystem inte har gjort tillräckligt med kapacitet tillgänglig på sammanlänkningen eller de kritiska nätelementen som påverkar kapaciteten av sammanlänkningen vilket resulterar i att offshoreanläggningsoperatören inte kan exportera sin elproduktionskapacitet till marknaden."

11. Svenska kraftnät tvingas hålla kraftnätet tillgängligt för export av svensk el till utlandet trots elbrist i framför allt södra och västra Sverige som hindrar investeringar

Förslaget till EU:s elmarknadsreform som den svenska regeringen ställt sig bakom bibehåller, som tidigare visats, de höga EU:s elmarknadspriserna efter marginalkostnadsprincipen med möjlighet för ett utbud med höga gas- och kolkraftskostnader att slå igenom för att möta efterfrågan.

Sveriges elproduktion är till 98 procent fossilfri och skulle inte påverkas av höga gas- kolkraftskostnader på en från EU skyddad svensk elmarknad.

Men nu råder EU-rätten, som tar över både svensk lag och grundlag, med bl a Lissabonfördraget, elmarknadsförordningen, elmarknadsdirektivet osv med påföljd att Sveriges elpriser smittas av EU:s gemensamma elmarknadspriser via elkablarna till kontinenten.

Elmarknadsförordningens 70-procentregel är anmärkningsvärd, men föreslås inte bli ändrad, trots att den sätter tvånget att exportera el i blyxtbelysning. Därför finns det all anledning att gå igenom 70-procentsregeln i artikel 16 och dess tillämpning som har inneburit att Sverige har tvingats att exportera el till utlandet i stället för att förse företag i Skåne och på västkusten med tillskott av mer el så att de kan genomföra investeringar i utbyggda eller nya verksamheter som främjar sysselsättningen.

I artikel 16 "Allmänna principer om kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning", punkt 8 föreskrivs att 70-procent måste tillgängliggöras för elmarknaden och resterande, "Den totala mängden på 30 % får användas för säkerhetsmarginaler, ringflöden och interna flöden för varje kritiskt linjesegment ."

Energimarknadsinspektionen (Ei) har beskrivit "70-procentregeln i korthet" : "Elmarknadsförordningen krav på 70% sammanlänkningskapacitet började gälla den 1 januari 2020 Regeln säger att den systemansvarige för överföringssystem (i detta fall Svenska kraftnät) alltid ska tillgängliggöra minst 70 procent av sammanlänkningskapaciteten för marknadens aktörer."

Den 6 oktober 2021 ansökte Svenska kraftnät till Energimarknadsinspektionen, Ei om undantag från kravet i elmarknadsförordningen om att alltid tillgängliggöra minst 70 procent av sammanlänkningskapaciteten för marknadens aktörer vad gäller tillgänglig kapacitet i export- och

importkablarna för gränsöverskridande handel. Ei fattade sitt beslut den 21 april 2022.

”Undantagen omfattar år 2022 bland annat det så kallade västkustavsnittet samt ett östligt-västligt flöde som uppstått i mellersta Sverige”. / det vill säga avseende sammanlänknings mellan elområde Sverige 3 – Danmark 1 och Sverige 3 - Finland/ Ei har kommit fram till att det finns skäl att ge Svenska Kraftnät undantag för det öst-västliga flöde , men inte övriga delar.”

Men tillsynsmyndigheterna i Danmark och Finland motsatte sig ett sådant undantag och då föreskriver EU-lagstiftningen, Acer-fördningen (EU) 2019/942, att det är den överstatliga övervakningsmyndigheten Acer som ska avgöra ärendet. Energimarknadsinspektionen 2022-04-27

Elbristen i bl a södra Sverige och på västkusten hindrar industriella investeringar och driver upp elpriserna. när el försvinner till utlandet.

Ny Teknik kunde på nätet meddela den 27 oktober 2022 under rubriken ”Svenska kraftnät får bakläxa av EU” : ”`Acer har beslutat att avslå Svenska Krafts begäran om undantag från 70-procentregeln`, skriver den svenska tillsynsmyndigheten Energimarknadsinspektionen som tidigare hade gett Svenska kraftnät godkänt för undantag för det öst- västliga flödet.” Det betydde också att något undantag för västkustavsnittet inte heller hade beviljats.

Det handlar om den förlorade nationella självbestämmanderätten över svensk el och organiserat tvång av en ny överstatlig byråkrati som inte är gratis utan medför nätkostnader via avgifter och finansiering av Acers budget via unionens allmänna budget.

Det hör till saken att Elmarknadsinspektionen är som tillsynsmyndighet på nationell nivå i praktiken en EU-institution med svenska förtecken, eftersom tillsynsmyndigheter i EU regleras i detalj vad gäller utnämning och oberoende enligt artikel 57 , allmänna mål enligt artikel 58 , uppgifter och befogenheter enligt artikel 59, beslut och klagomål enligt artikel 60 osv i elmarknadsdirektivet (EU) 2019 /944 .

Det är en bakgrund till Elmarknadsinspektionens beslut.

Elmarknadsinspektionen avlog ansökan om undantag för de övriga sammanlänkningarna. ”Svenska kraftnät har ansökt om undantag även för sammanlänkningarna mellan elområde Danmark 2 – Sverige 4, Tyskland /Luxemburg – Sverige 4, Polen - Sverige 4 och Litauen – Sverige 4. . Här har svenska kraftnät haft undantag både 2020 och 2021. Ei konstaterar att Svenska kraftnät inte kunnat visa att man är i behov av undantag för 2022 eftersom man inte har utnyttjat undantaget för dessa sammanlänknings under 2021 och att en förbättring av förutsättningarna kan förväntas varje år som går. Ei avslår därför ansökan i dessa delar.”

Men problemen med elbrist blir alltmer akuta i södra och västra Sverige.

”Stenungsund ska investera miljarder för att minska koldioxidutsläppen. Då krävs mer än dubbelt så mycket el som i dag.

Efter ett negativt besked från Svenska Kraftnät och Vattenfall är frustrationen stor.

– Det här blir helt absurt.

Regeringen förhandlar först fram klimatmålen. Men sen levererar inte staten förutsättningarna, säger Malin Johansson vid Innovations- och kemiindustrierna.

...

Av de omkring 470 ytterligare megawatt el som kemiföretag i Stenungsund ansökt om för att täcka behoven till 2030 kunde Svenska Kraftnät och Vattenfall bara lämna tilldelning av `en bråkdel`, enligt Elin Hermansson, programchef för Hållbar Kemi. Mer i närtid, till 2026, har företagen ansökt om ytterligare 100 megawatt, men inte heller den effekten kunde utlovast. DN 14/6 -23

Ansökningar från Västsverige uppgår till 1200 megawatt enligt Svenska Kraftnät. ”De samlade ansökningarna från regionen ligger nu på 1200 megawatt – för användning redan om några få år.” DN 14/6 -23

Det är uppenbart, att 70-procentsregeln tillsammans med den inre marknadens bestämmelser hindrar svenska intressen särskilt i södra och västra Sverige för både hushåll och företag. Elpriserna och elbristen sticker i höjden och investeringar hindras. 70-procentsregeln enligt artikel 16 i EU:s elmarknadsförordning har inte föreslagits bli ändrad i EU:s så kallade elmarknadsreform, som den svenska regeringen inte ifrågasatt utan godkänt.

Som jag skrev i min artikel **2022-09-03**: ”Lämna EU:s energiunion – lösgör Sveriges el från EU:s gemensamma elmarknad” kan Sverige att sätta stopp för nya elkablar till utlandet. ”Sverige kan stoppa nya kablar. Hänvisning kan göras till artikel 172 andra stycket EUF beträffande Transeuropeiska nät i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt i Lissabonfördraget.

”Riktlinjer och projekt av gemensamt intresse som angår en medlemsstats territorium kräver den berörda medlemsstatens godkännande.”

Det måste bli Nej till nya elkablar till utlandet. Det är dags att Sverige lämnar EU:s energiunion och tar tillbaka kontrollen över svensk el.

12. Det svenska elbehovet ökar mer än det dubbla till 2045

Med tanke på att den svenska användningen av el väntas öka till mer än det dubbla från dagens drygt 140 TWh till ca 340 TWh per år till 2045. Enligt en rapport, genomförd av teknik – konsultföretaget Sweco på uppdrag av Ellevio, beräknas elanvändningen fram till 2045, län för län och totalt. Rapporten presenterades på DN Debatt den 15 juni 2023. DN 15/6 -23

Enligt Svenska kraftnät producerades totalt år 2022 i Sverige 170 terrawattimmar (TWh) och Sverige exporterade mest av alla länder i EU, 33 TWh. Det var rekord för både svensk elproduktion och export. TT SvD Näringsliv 16/1 -23

Det beräknade svenska framtidsbehovet av el beror på en förväntad omställning från fossila bränslen till förnybar energi och kärnenergi för bl a stålindustrin och då krävs nya elproduktionsanläggningar som framställer tillräckligt med el som är tillgängligt för svenska verksamheter, hushåll och samhälle till överkomliga priser.

I samband med publiceringen den 4 december 2023 av sin Nätutvecklingsplan 2024 - 2033 skrev Svenska kraftnät :

”Svenska kraftnät planerar för en exceptionellt kraftig utbyggnad av stamnätet under kommande tioårsperioden.

- Men ska vi klara omställningen och elektrifieringen i den takt som industrin planerar för räcker inte detta. Då behövs årligen ett produktionstillskott motsvarande elförbrukningen i Stockholm från nu och fram till 2045 för att täcka kommande förbrukningsökning samt för att ersätta befintlig produktion som går ur tiden, säger Daniel Gustafsson, avdelningschef Kraftsystem, Svenska kraftnät.”

Men med Sverige i EU och EU:s energiunion har förhållandena ju ändrats. Unionsrätten tar över både svensk lag och grundlag. Den svenska elmarknaden är inte längre skyddad utan är med kablarna till kontinenten sammanlänkad med den gemensamma europeiska elmarknaden som styrs av marginalkostnadsprincipen i EU:s energiunion och med krav på fri rörlighet och med högre elpriser som följd av tillgänglighet till svensk el för köpstarka parter på kontinenten.

Det betyder också, att när svensk elproduktion byggs ut och tillgängliggörs försvinner en del av den nya elen till kontinenten om ledig kapacitet finns i elkablarna och köpstark efterfrågan från utlandet gör sig gällande. Vid dimensioneringen av den svenska utbyggnaden av elproduktionen för att täcka de inhemska behoven av framtida el är det nödvändigt att ta hänsyn till sådana elkapacitetsförluster. Ett ökat tryck utifrån kan också väntas med tanke på att ett växande elektrifieringsbehov gäller allmänt för EU-länderna.

Som tidigare påpekats skulle en skyddad svensk elmarknad generera betydligt lägre elpriser - och säkra hela produktionen - beroende på att den svenska elproduktionen är till 98 procent fossilfri med påföljd att varken de höga naturgas- eller kolelproduktionskostnaderna skulle påverka svensk elproduktionskostnad.

Den nytilträdde styrelseordföranden för Tysk – Svenska handelskammaren och vd för Bosch Home Comfort Group , med tillverkning av framför allt av värmepumpar bl a i Tranås , intervjuades i Dagens Nyheter den 10 maj 2023 om energipriset och konkurrenskraften. Jan Brockmann påpekar oron för att de höga elpriserna i södra Sverige ”ska öka ytterligare när kylan slår till” . ... ”Han varnar för att långvarigt höga elpriser kan leda till att den gröna omställningen tar längre tid och bli betydligt dyrare än vad man kalkylerat för.”

”För medlemsföretagen i Tysk – Svenska Handelskammaren ses tillgången till billig energi som en ödesfråga.

- Jag förstår att det finns bekymmer i Sverige över industrins konkurrenskraft , säger styrelseordförande Jan Brockmann . ” DN 10/5 -23

Förslaget till EU:s elmarknadsreform innebär alltså att 70-procentsregeln tillsammans med den inre marknadens fria rörlighet bibehålls, liksom marginalkostnadsprincipen med högre elpriser som följd, vilket har visats tidigare. Några fördragsförändringar är det alltså inte heller fråga om.

13. Regeringen och Sverigedemokraternas för ny kärnkraft – statsstöd och skenande kostnader

Regeringen har tidigare förklarat, att den erbjuder 400 miljarder i statliga kreditgarantier för en storsatsning på ny kärnkraft. Det betyder, att staten tar ekonomiska risker och är beredd att på så sätt lämna statsstöd till kärnkraftsprojekt.

Nyligen presenterade regeringen och Sverigedemokraterna en färdplan för bl a olika former av svenskt statsstöd till ny subventionerad kärnkraftsel.

Den nya linjen för investeringar i svensk kärnkraft presenterades av finansminister Elisabeth Svantesson vid en pressträff den 16 november 2023.

”Regeringen och Sverigedemokraterna är överens om en färdplan för ny kärnkraft i Sverige . Enligt planen ska en ansökan om att bygga kärnkraft helst lämnas in under nästa år, men senast under

2025. Statliga Vattenfall ligger närmast till hands att lämna den första ansökan till Strålsäkerhetsmyndigheten.”

En utredning ska tillsättas. Staten ska ta en del av den ekonomiska risken, vilket betyder statsstöd och är något nytt för Sverige efter energiuppgörelsen 2016 om att inga statliga subventioner skulle beviljas till ny kärnkraft.

”**Färdplanen innebär** också att regeringen tillsätter en utredning om hur utbyggnaden av den nya kärnkraften ska finansieras. Enligt Elisabeth Svantesson kommer det att krävas att staten är med och tar en del av den ekonomiska risken.

- Staten behöver finnas med och ta en ekonomiskt aktiv roll för att det här ska komma på plats, säger hon och tillägger att stora byggprojekt av det här slaget alltid är förknippade med stora risker.
- Den som bygger vill veta att risken delas av fler, säger Elisabeth Svantesson.

Hur stor risk staten ska ta är fortfarande oklart. Utredaren ska se över olika finansieringsmodeller och därefter presentera en modell för riskdelning som ska kunna användas för alla typer av kärnkraftsinvesteringar för samtliga aktörer som vill bygga ny kärnkraft i Sverige.

Regeringens förhoppning är att det ska finnas motsvarande två nya storskaliga reaktorer färdigställda till 2035. År 2045 ska det finnas motsvarande tio nya reaktorer.” DN 17/11 -23

Moderaterna presenterade redan på en pressträff den 1 juni 2022 ett kärnkraftspaket med 400 miljarder i statliga kreditgarantier. ”Det skulle enligt Moderaternas beräkningar räcka till att bygga 10 reaktorer, förutsatt att de finansieras till 20 procent med eget kapital och till 80 procent med lån.

2009 kom de borgerliga allianspartierna överens om att inga statliga subventioner skulle utgå till kärnkraft.”

DN ställer frågan : ”**Håller ni med om att ni byter linje och öppnar för subventioner till kärnkraften ?**

- Ja, absolut, säger ekonomisk – politiska talespersonen Elisabeth Svantesson och fortsätter :
- Det är fullständigt nödvändigt. Vi behöver dubbelt så mycket el inom ett par decennier. Där låg inte prognosen 2009.”

...

Kärnkraften ska gynnas ekonomiskt på flera sätt, enligt de moderata förslagen, bland annat genom att ersättas för stabiliteten den tillför i kraftsystemet. Andra, mindre stabila kraftproducenter ska stå för de kostnaderna. Läs : vindkraften. ”

Rickard Nordin, talesperson inom energi och klimat för Centerpartiet, var kritisk :

”- Jag tycker det är sorgligt att moderaterna överger den svenska energimarknaden och kraftigt vill subventionera ett enskilt kraftslag. Ska politiken gå in och bestämma så här kommer det att bli dyrt för både skattebetalare och elkonsumenter, säger Rickard Nordin.” DN 2/6 -22

Det här är också bakgrunden till, dels regeringens ändring av reglerna så att kostnaderna för elkablarna till havsvindkraftparker ska övervältras på havsvindkraftverk, och dels regeringens och

Sverigedemokraternas färdplan för ny kärnkraft med statliga subventioner till ett kraftslag som innebär inte bara en förändrad energipolitik, som berör EU:s regelverk, utan också ett nytt statligt risktagande under lång tid som kan bli mycket kostsamt, vilket jag återkommer till.

Det var i en ändring i en förordning med instruktion till Svenska kraftverk, några dagar före midsommar 2023 och med i kraftverkan i oktober 2023, som regeringen uteslöt att Svenska kraftnät får bygga ut och bekosta elkablar till havsvindkraftparker.

Enligt Vattenfalls vd i lördagsintervjun i Sveriges Radio den 9/12 -23 rör det sig om motsvarande en tredjedel av projektkostnaden av havsvindkraftanläggningen som Svenska kraftnät inte längre ska stå för.

I den underliggande promemorian från klimat- och näringsdepartementet görs bedömningen att färre projekt blir av. Statliga Vattenfall beklagar beskedet från regeringen och ser, utan en snar lösning för anslutningen, ”mycket små möjligheter att gå vidare mot ett investeringsbeslut för till exempel Kriegers Flak enligt tidplan.”

Intressant är hur regeringen motiverar sitt ställningstagande. ”Men Ebba Busch hävdar att det handlar om att vara teknikneutral, inget kraftslag ska gynnas framför något annat. Regeringen motiverar också ändringen med att statliga pengar till kablarna skulle kunna ses som otillåtet statsstöd. Och beskedet kan inte komma som en överraskning för vindkraftbolagen, hävdar hon.

- Vi har varit tydliga ända sedan Tidöavtalet att det här skulle komma, säger Busch.
  - De här bolagen skulle begå tjänstefel om det inte repeterade kritiken – finns det möjlighet att få skattemedel så är det klart att man vill ha det, säger Busch som ofta brukar framhålla att all ny elproduktion behövs.”
- TT SvD Näringsliv 29/6 -23

Talet om teknikneutralitet och otillåtet statsstöd lyser med sin frånvaro när moderaterna och regeringen med stöd av Sverigedemokraterna stakar ut sin färdplan med statsstöd till nya kärnkraftverk.

Regeringen slår undan benen för nya havsvindparker, som på grund av höjda räntor och inflation redan brottas med ekonomiska svårigheter, vilket jag återkommer till.

Regeringen söker motivera statsstöd till kärnkraft med att den är planerbar och på så sätt ger systemtjänster, stabilitet till hela elsystemet, men den är inte särskilt reglerbar. Vindkraft och även en del solceller är väderberoende och därmed variabel.

Forskare på Chalmers har i en ny rapport, som de presenterade på DN Debatt den 7 augusti 2023, ”undersökt tre olika framtida fossilfria elsystem i Sverige som kan möta ett kraftigt ökat elbehov”, varav ett med kärnkraft och två utan.

Forskarna visar: ”Det är fullt möjligt att möta det ökade elbehovet med en stor andel väderberoende elproduktion.” De räknar upp en rad flexibla åtgärder för att möta en variabel produktion: gasturbiner som eldas med biogas, batterier, vattenkraft, produktion av vätgas som lagras under mark, produktion av värme med värmepumpar i fjärrvärmesystemen med storskalig lagring. ”Vatten, vätgas och värme kan lagras i stora volymer till relativt låg kostnad.”

Det händer också att kärnkraftverken står stilla på grund av underhåll eller andra fel som också orsakar behov av flexibla åtgärder.

Ett ensidigt fokus på ny kärnkraft till 2035 och 2045 leder fel.

13.1 Regeringens utspel för en storsatsning på ny kärnkraft

Den 20 december 2023 kunde man läsa i Dagens Nyheter att Sverige och Frankrike har slutit ett avtal om kärnkraft.

”Sveriges energiminister Ebba Busch (KD) och Frankrikes motsvarighet Agnès Pannier-Runacher skrev under avtalet – en så kallad avsiktsförklaring - om kärnkraft. Den innebär att länderna ska utbyta erfarenheter av finansieringsmodeller för att bygga ny kärnkraft.

Länderna ska också samarbeta mer kring reaktorunderhåll och livslängds- och effektuppdateringar av befintlig kärnkraft, enligt regeringen.” TT DN 20/12 -23

Nästa dag, 21 december 2023, kunde man läsa i Svenska Dagbladet om en pressträff med finansmarknadsminister Niklas Wykman om att regeringen ”tillsätter en utredning som ska se över statens roll i finansieringen av ny kärnkraft. Utredaren Mats Dillén, tidigare generaldirektör för Konjunkturinstitutet, ska bland annat titta på vilka riskdelningsmodeller andra länder använder sig av, enligt finansmarknadsminister Niklas Wykman (M).

...

- De statliga kreditgarantierna /400 miljarder/ är inte tillräckliga, vi behöver gå utöver det, säger Wykman.”

TT SvD Näringsliv 21/12 -23

Som framgår av nästa avsnitt är de internationella erfarenheterna från de nyare satsningarna på kärnkraft närmast katastrofala både vad gäller skenande kostnader och förseningar som till och med har lett till nedlagda projekt. Innan man har klart för sig om det är försvarligt att överhuvudtaget att satsa på ny kärnkraft, och i så fall vilken typ (små och/eller stora), har regeringen bundit sig för en storsatsning på ny kärnkraft för en viss typ.

”Ökat internationellt samarbete om kärnkraft är centralt för att möjliggöra en massiv utbyggnad av kärnkraftverk i Sverige till 2045. Frankrike har, liksom Sverige, stor erfarenhet på kärnkraftsområdet” säger Ebba Busch i ett uttalande.” TT DN 20/12 -23

I SvD Näringsliv 21/12 -23 kunde man också läsa om nya uppgifter om elbehovet år 2045 enligt regeringen.

Som jag tidigare har redogjort för, och som framgick på DN Debatt 15/6 -23, räknade Ellevio i en ny rapport genomförd av konsultföretaget Sweco med ett ökat elbehov från drygt 140 TWh i dag till ca 340 TWh per år 2045.

Regeringens inställning framgår av SvD Näringsliv 21/12 -23. ”Dagens elanvändning ligger på runt 140 TWh om året.

Energimyndighetens senaste långsiktiga scenarier visar på en potentiell elanvändning om 214 – 320 TWh år 2045. Hur stor elanvändningen blir kommer att bero på hur många industrisatsningar som blir av.

Regeringen lägger sig i det övre spannet och säger att Sverige ska ta höjd för 300 TWh, i vad som

kallas ett `planeringsmål`.

Regeringen vill också införa ett `leveranssäkerhetsmål`. Det är mer diffust uttryckt och myndigheten Svenska kraftnät får ansvar för målet och att vidta eller föreslå nödvändiga åtgärder. ... Leveransen ska fungera även när ny elförbrukning tillkommer och säkra totalförsvarets behov.

Till sist behövs enligt regeringen ett uppdaterat `energieffektiviseringsmål`. Målet ska tydligare främja samhällsekonomiskt effektiv energianvändning och den gröna omställningen.

Målen skickas nu ut på remiss till den 31 januari för att myndigheterna ska kunna lämna synpunkter, sedan ska regeringen ta fram en energipolitisk inriktningsproposition.

Regeringen har sedan tidigare lagt fram ett energipolitiskt mål om 100 procent fossilfri elproduktion till 2040, något som antogs av riksdagen i år.” TT SvD Näringsliv 21/12 -23

Inte ett ord från regeringen i artiklarna om att Sverige inte har en skyddad elmarknad utan att Sveriges el ingår i EU:s gemensamma, inre elmarknad för el med krav på fri rörlighet, förbud mot kvantitativa restriktioner och en prissättning enligt marginalkostnadsprincipen så länge tillgänglighet finns i elkablarna till kontinenten och dess köpstarka elintressenter.

Vid en utbyggnad av svenskt elutbud blir det alltså i normalfallet ett läckage till utlandet av den nya svenska elen som man måste ta höjd för. Det är ett stort problem eftersom elektrifieringen på kontinenten, dvs övergången från fossila bränslen som olja, kol och naturgas till fossilfri el, också ska ske. Vad blir kvar av den tillförda svenska elen och till vilka priser och är dessa överkomliga för de nya svenska industrierna och räcker den resterande delen av elen för de nya svenska behoven?

Allt tyder alltså på att ”ta höjd för 300 TWh” år 2045 inte alls räcker för det beräknade svenska behovet år 2045. Och elpriserna riskerar att bli för instabila och för höga för nya svenska industriprojekt.

Många svenska industrisatsningar riskerar alltså att inte bli av på grund av Sveriges deltagande i EU:s energiunion som regeringar av olika kulör och större delen av oppositionen inte har lagt några käppar i hjulen för. EU:s elmarknadsreform som regeringen godkänt innebär – som jag tidigare har redogjort för – inte någon förändring härvidlag.

Sverige behöver lämna EU:s gemensamma, inre elmarknad för el. Ta tillbaka kontrollen över svensk el så att elpriset baseras på de lägre svenska elproduktionskostnaderna och konkurrenskraften återställs!

13.2 Nya kärnkraftverk : problemen med färdigställandetider och skenande kostnader för verken samt höga elproduktionskostnader

Regeringens tidiga tidsuppfattningar om kärnkraftsutbyggnad bådär inte gott. Det framgick av en intervju i Svenska Dagbladet den 1 juli 2023.

”På ett internt event i vintras sa flera ministrar, däribland Elisabeth Svantesson, att ett första spadtag för ny kärnkraft kan tas redan under mandatperioden.

Energi- och näringsminister Ebba Busch, som inte vill sätta ett datum, tror ändå att finansministern kan ha rätt.

- Jag skulle säga att de beslut som mitt departement drivit igenom har gjort att den prognosen är ganska god, absolut.” SvD 1/7 - 23

Regeringen höll den 2 november 2023 en pressträff om ”ett snabbspår för kärnkraften – hinder ska undanröjas”.

”Regeringen vill införa ett snabbspår för ny kärnkraft. En ny utredning ska också se över kärnavfallsprogrammet och ansökningsavgifterna. ...

Nu tillsätts en utredning som ska se över de lagar som berör ny kärnkraft. Målet är att effektivisera och korta prövningstiderna.

- Det är viktigt att vi har ett teknikneutralt regelverk som är anpassat efter den utveckling som vi har sett på kärnkraftsområdet, säger klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L) på en pressträff.

–

Hon menar att det finns hinder för ny kärnkraft i en rad olika lagstiftningar.

- Jag kommer till ett bord som är uppdukad med hinder. Att intresset från marknaden har uteblivit är inte så konstigt med tanke på de hinder som politiken satt upp, säger hon.”
TT SvD Näringsliv 3/11 – 23

Det är farligt med en tidsplanering som är orealistisk med hänsyn till både kraven på säkerhet och hållbart risktagande för projekten.

Glädjekalkyler har underlättat genomförandebeslut men har varit förödande, inte minst ekonomiskt. Som framgår nedan är glädjekalkyler i samband med nya kärnkraftverk allmänt förekommande både vad gäller färdigställandetider och kostnader.

Svenska Dagbladet har i en rad stora artiklar av Birgitta Forsberg belyst problematiken med orealistiska färdigställandetider och skenande kostnader för nya, stora kärnkraftverk. Dagens Nyheter har i en stor ledare kompletterat med erfarenheter från USA.

” **De knackiga projekten** är de som byggs i Västeuropa , reaktorn Olkiluoto 3 i Finland, reaktorn Flamanville 3 i Frankrike och de två reaktorerna Hinkley Point C i Storbritannien. De har blivit kraftigt fördröjade och försenade. Ägarna har dock delvis klarat sig.

I Finland byggde huvudentreprenören, franska Areva, reaktorn åt ägaren TVO till ett fast pris om 3 miljarder euro , mer än 30 miljarder kronor. När projektet blev 14 år försenat och priset skenade till 11 miljarder euro – 130 miljarder kronor i dagens valutakurs – enades bolagen om att de skulle betala ungefär halva byggkostnaden var.

Därmed blev TVO:s byggkostnad 5,8 miljarder euro. Och det är den prislappen som påverkar produktionskostnaden när nu Olkiluoto 3 sedan i våras tillverkar el.

...

Byggkostnaderna för Flamanville 3 har ökat till runt 150 miljarder kronor, nästan fyra gånger den ursprungliga prislappen. Projektet, som drivs av det statliga franska kraftbolaget EDF , är minst tolv år försenat och reaktorn är ännu inte i drift.

....

Byggkostnaderna för Hinkley Point C har ökat till omkring 430 miljarder kronor. Reaktorerna är minst två år försenade och är ännu inte i drift.” SvD Näringsliv 26/8 -23

Birgitta Forsberg analyserade det avtal som den brittiska regeringen ” skrev år 2013 med det bolag som äger kärnkraftsbygget, som i sin tur ägs av franska statliga EDF och Kinas statliga China General Power.

I avtalet går att läsa att konsumenterna ska stå för mellanskillnaden mellan marknadspriset och ett fast pris under byggtiden och 35 års produktion. Priset skrivs upp med inflationen. År 2021 var det 129 öre per kWh .

År 2017 reagerade ett parlamentsutskott, the Public Accounts Committee :

”Utskottet är bekymrat över att konsumenterna är låsta i en dyr affär som varar i 35 år.”

Utskottet skrev även :

”Under avtalets löptid får konsumenterna stå för notan och de fattigaste konsumenterna kommer att drabbas hårdast.” SvD Näringsliv 26/8 -23

I en ledare i Dagens Nyheter den 4 september 2023 skrev Martin Liby Troein om att :

” Det är svårt , dyrt och tar tid att bygga nya reaktorer visar erfarenheter från andra västländer. Ska det bli bra – eller något över huvudet taget – måste förarbetet göras ordentligt. Men regeringen verkar inte intresserad. ”

Ledaren tog speciellt upp amerikanska erfarenheter.

” I juli öppnades reaktor 3 vid kärnkraftverket Vogtle i delstaten Georgia. Nästa år ska reaktor 4 också slås på.

När projektet drogs i gång 2008 talades det om en renässans för atomenergin. Massvis av ny kärnkraft väntades. Nu konstaterar energiexperter i stället att det inte blir några nya stora reaktorer på flera decennier i USA. Kanske någonsin.

Varför då ?

Det tog tid att bygga, längre än vad någon trott. Det blev dyrt, dyrare än vad någon räknat med . Redan 2016 skulle allt ha varit klart. Det skulle ha kostat 14 miljarder dollar. I stället har 30 miljarder plöjts ner.

Delstaten South Carolina skulle också bygga nytt , men avbröt på grund av de höga kostnaderna . Kärnkraftföretaget Westinghouse - som byggde Ringhals 2,3 och 4 och tillhör intressenterna för att bygga igen – tvingades till en rekonstruktion under nya ägare. ” DN 4/9 -23

Dessa uppgifter i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter borde stämma till eftertanke.

Men i Dagens Nyheter den 30 december 2023 kom en artikel på två sidor av Andreas Lindberg och Hans Strandberg som tydde på något helt annat för närvarande. Den jättestora rubriken är : ” Sverige ska slåss i en global huggsexa om kärnkraften ”. Överst på sidan syns en stor, fet rubrik : ” Världen vill börja om med kärnkraft ” .

På artikelns andra sida finns en karta över Europa, Afrika och Asien där nya reaktorbyggen anges och ska väl underbygga tesen om en global huggsexa nu om kärnkraften. Det är bara

det, att det är fråga om : ” Nya reaktorbyggen som påbörjats 2010 eller senare ” och inte det nutida intresset.

Under rubriken ” Världen vill börja om med kärnkraft ” står finstilt: ”Kärnkraftsproduktionen i världen har legat still i 20 år, och flera stora projekt har blivit försenade och mycket dyrare än planerat. Nu vill många länder, inklusive Sverige storsatsa som ett sätt att klara den gröna omställningen ”, men inga exempel ges till stöd för den tesen och framför allt inte vilka länder som fullföljer sådana storsatsningar i praktiken i vår del av världen.

Om kostnaderna för reaktorbyggena finns bara en uppgift i artikeln : ” DN gav i fjol ett räkneexempel från bygget av fyra reaktorer i Förenade Arabemiraten. Det skulle, med dagens dollarkurs ge 60 miljarder kronor per reaktor.

- Den beräkningen får man ta med en nypa salt, sedan det kontraktet skrevs har mycket blivit dyrare - stål, betong och pengar, betonar Martin Darelus. ”

Det är just de mycket högre kostnaderna som i stället har fått kärnkraftsintresset att i nutid svalna ytterligare och ropen på statssubventioner att skalla.

I artikeln påstås att priset på uran är ett tecken på kärnkraftsboomen – precis som om lönsamheten för nya kärnkraftverk skulle vara hög och driva upp uranpriset.

” Ett tecken på kärnkraftsboomen är priset på uran, som bara under hösten stigit från drygt 50 dollar per pund till över 80 dollar. Innan det har priset legat stabilt runt 30 dollar per pund i flera år.

- Det händer ju i hela världen nu . En hel del i USA, i Frankrikes, Storbritannien och Polen. Asien också, med Kina och Japan. Det är en global pånyttfödelse nästan , kommenterar Handelsbankens råvaruanalytiker Christian Kopfer. ”

Det är bara det, som tidigare visats av Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter, och jag återgivet, att utvecklingen i Finland, Frankrike, Storbritannien, USA osv inte är ett tecken på en kärnkraftsboom utan ett tecken på många nya ekonomiskt misslyckade kärnkraftsprojekt som när de är färdigställda alstrar en efterfrågan och förväntningar på uran. Artikelförfattarna drar förhastade slutsatser.

Det finns ett diagram över kärnkraftselproduktionen i världen 2002 – 2022 och som inte heller tyder på en kärnkraftsboom i världen. Mellan 2020 och 2022 skedde en nedgång. Men det kan inte dras slutsatser för Västeuropa och USA av det diagrammet. De specifika uppgifterna för Västeuropa och USA som jag refererade till tidigare visade på motsatsen till en kärnkraftsboom, till och med stoppade storskaliga kärnkraftsprojekt.

För små reaktorer ,SMR, finns uppgifter i artikeln som inte heller tyder på en kärnkraftsboom.

” Så sent som för ett år sedan var SMR-tekniken (se faktaruta) hetast, och det amerikanska prestigeprojektet Nuscale har ansetts ledande. Men i november lades planerna på tolv reaktorer i Utah ned. Kalkylen höll inte, trots ett utlovat statligt stöd på en miljard dollar.”

Artikeln har fel om att det råder en kärnkraftsboom. För om så skulle vara fallet, då skulle marknaden på egen hand bygga nya kärnkraftverk i linje med alliansens uppgörelse 2009 och energiöverenskommelsen 2016 som öppnade för nya kärnkraftverk utan statliga subventioner. Men några sådana marknadsinitiativ har inte kommit tillstånd utan ropen skalla på statliga subventioner.

Den 4 januari 2024 tillsatte regeringen en samordnare, Carl Berglöf, ” som ska bana väg för nya reaktorer.

- Att snabbt få till ny kärnkraft är inte enkelt, säger han.

...

De två största hindren att övervinna är enligt honom att hitta en finansieringsmodell och att effektivisera tillståndsprocesserna. I bägge frågorna har regeringen tillsatt utredningar. ”
DN 5/1 -24

På DN Debatt den 9 januari 2024 ställde sig 14 industriledare ”bakom en nationell satsning och investering i ny kärnkraft”. De förutsätter statssubventioner och deras utlovade, egna åtaganden är magra.

” Vi behöver snabbt få ett tydligt finansieringsåtagande från staten och en genomarbetad tanke kring hur industrin kan bidra , vilket vi noterar att en utredare nu ska få i uppdrag att lämna förslag på.”

Industrin kan ställa i utsikt att köpa ny kärnkraftsel men inte helt finansiera ny kärnkraft. Den marknaden finns inte. De 400 miljarderna i statliga kreditgarantier räcker tydligen inte för lönsamhet, utan, som tidigare påpekats, staten och skattebetalarna ska klara biffen.

” Vi vill inte bara se en utbyggnad av kärnkraft, utan vi är också på olika sätt villiga att engagera oss i denna fråga, bland annat genom att teckna långsiktiga avtal om att köpa den el som i framtiden kan produceras av nya kärnkraftsanläggningar och för några genom att bidra med delfinansiering av utbyggnaden. ”
DN 9/1 -24

I debatten förekommer propåer att kärnkraftverk bör byggas i en tät serie . Det framfördes på SvD Debatt den 22 december 2023 av forskarna Christian Berggren och Solmaz Filiz Karbag som hävdade : ”Det första projektet kommer troligen vara dyrt och svårplanerat och behöva statligt stöd, även om det på sikt blir lönsamt, precis som finska OL 3. Stegvis kan kostnaderna sedan minska, och statsstödet avvecklas. Ju förr projekteringen påbörjas, desto snabbare startar också det industriella lärandet och den positiva kostnadsprocessen !”

Som Birgitta Forsberg skrev tidigare : ” Vissa experter pekar på att det kommer att bli billigare när allt fler reaktorer byggs, eftersom bolagen lär sig att effektivisera. Men den tanken ger inte Tomas Kåberger mycket för eftersom det redan har byggts många kärnkraftverk i världen och huvuddelen av kostnaderna gäller samma delar som finns i gas- och kolkraftverk : ångturbiner, kontrollrum och liknande. ”
SvD Näringsliv 26/8 -23

Kraven på saklighet och opartiskhet samt teknikneutralitet kräver att olika, alternativa lösningar allsidigt utreds av en parlamentarisk kommitté med tanke på att ärendet är av sådan vikt och betydelse för många generationer under lång tid och för att en nödvändig hållbar färdplan för elektrifieringen i överensstämmelse med Parisavtalets 1,5 graders mål ska kunna tas fram av en parlamentarisk kommitté.

Men vad blir elproduktionskostnaden per kilowattimme för gammal respektive ny kärnkraft och hur förhåller sig de kostnaderna till övriga kraftslags kostnader och till vilka elpriser blir kärnkraftverken lönsamma för ägarna och är de priserna överkomliga för hushållen, företagen och samhället är frågan. Ännu mer intressant är att jämföra med de svenska elproduktionskostnaderna som är betydligt lägre.

Birgitta Forsberg har i Svenska Dagbladet den 26 augusti 2023 också utförligt analyserat elproduktionskostnaderna för kärnkraften. Dagens sex svenska reaktorer är till stora delar avskrivna eftersom de är mer än 40 år gamla med påföljd att det är fråga om den rörliga kostnaden, I fjol låg produktionskostnaden på mellan 24 och 35 öre per kWh och året innan låg kostnaden på mellan 22 och 29 öre. Oskarshamn hade lägst och Ringhals högst produktionskostnader.

” Det har alltså kostat mellan 22 öre och 35 öre per kWh att producera kärnkraft i Sverige de två senaste helåren.

Samtidigt låg elpriset i genomsnitt på 107 öre per kWh i fjol och 59 öre per kWh året dessförinnan. Därmed var kärnkraften lönsam – i alla fall i teorin.” Det hela beror på till vilka priser långsiktiga avtal har tecknats med reaktorerna.

Ny kärnkraft blir betydligt dyrare i drift beroende på de många miljarder i investeringar som krävs och som måste skrivas av under många år och belasta produktionskostnaden under den tiden. Till vilken ränta investerarna får betala på lånen är avgörande för kapitalkostnaden. Avkastningskraven spelar också en roll.

” - Ett nytt kärnkraftverk går ofta med förlust de första 15 åren innan kalkylen vänder till svarta siffror, säger kärnkraftsrådgivaren Ingemar Engkvist, som sedan i våras även är ledamot i Vattenfalls styrelse. ”

Forskningsföretaget Energiforsk, som ägs av energibranschen och Svenska kraftnät, har bedömt produktionskostnaderna för bl a ny kärnkraft. Birgitta Forsberg redogjorde för dem .

” **I en rapport** från 2021 bedömer Energiforsk produktionskostnaden för olika nybyggda kraftslag : solkraft, vindkraft, kraftvärme, vattenkraft och kärnkraft (se faktaruta på nästa sida) .

Kärnkraften är den dyraste storskaliga kraften med en beräknad produktionskostnad på 49- 64 öre per kWh. Därmed skulle detta varit lönsamt med fjolårets rekordpriser på el och möjligen även året före om kraftbolagen inte bundit sina priser på lägre nivå.

Men kalkylen ser annorlunda ut i dagens ränteläge, enligt Urban Andersson.

- Sedan vi gav ut rapporten har situationen inte utvecklats gynnsamt för kärnkraften . Det handlar både om att omvärlden har förändrats med högre räntor och de nya storskaliga projekten har gått knackigt. Därmed är det svårt att få bra siffror på vad som man kan tänka sig att produktionskostnaden blir för framtida kärnkraft, säger han. ”

För de knackiga projekten i Västeuropa har produktionskostnaden för finska Olkiluoto 3 figurerat ”mellan 50 och 58 öre per kWh” i pressen, för franska Flamanville beräknar franska riksrevisionen den ” blir mer än dubbelt så hög, mellan 121 och 132 öre per kWh” och för de brittiska reaktorerna vid Hinkley Point C var den ”129 öre per kWh” år 2021. Det är fråga om ekonomiskt knackiga projekt från början. Knackiga är ju också de amerikanska projekten.

” **Medan ny kärnkraft** alltså är det dyraste storskaliga alternativet i Energiforsks rapport är ny landbaserad vindkraft det billigaste. När rapporten skrevs 2021 väntades den ha en kostnad på 24-36 öre per kWh.

- Kostnaden för vindkraft på land ligger i samma intervall som kostnaden för att hålla igång driften i existerande, avskrivna reaktorer, säger Tomas Kåberger, professor vid Chalmers och tidigare ledamot i Vattenfalls styrelse.

Han fortsätter :

- Regeringen satsar på att sänka kostnaderna för ny kärnkraft. Men att tro att driftskostnader, underhållskostnader och kapitalkostnader för att bygga ska bli lika låga som kostnaden för att hålla igång avskrivna reaktorer är väldigt ambitiöst. Man kan också säga att det är djävt eller dumdrigt. ” SvD Näringsliv 26/8 23

Även ny landbaserad vindkraft, som alstras av betydligt billigare projekt, drabbas av högre räntor och högre priser på till exempel betong och stål. ”Därmed blir de dyrare att bygga än tidigare, enligt Urban Andersson.

Fast räntorna och priserna slår ännu hårdare mot havsbaserad vindkraft, eftersom den innebär dyrare projekt.

I Energiforsks rapport från 2021 väntas ny havsbaserad vindkraft landa på 51-55 öre per kWh. Sedan dess har dock kostnaderna rusat.

I sommar drog sig Vattenfall ur det stora projektet Norfolk Boreas i Storbritannien med en förlust på 5,5 miljarder kronor som följd. ” SvD Näringsliv 26/8 - 23

Stora förluster för nya, kostsamma projekt för havsvindkraftverk har drabbat också energijättar som danska Ørstedt och tyska Siemens. Se Svenolof Karlssons artikel den 6 november 2023 på Second Opinion och TT – Ritzau SvD Näringsliv 2/11 -23

Det är landbaserad vindkraft som har vind i seglen.

Av ett pressmeddelande från Energimyndigheten framgår: ”Vindkraften måste byggas ut snabbt, det är ett krav för omställningen till elektrifiering, enligt Energimyndigheten.

Just nu är byggtakten hög och den håller i sig till 2025. Då väntas den sammanlagda produktionen nå 50 terawattimmar. Men efter 2025 saktar byggandet in enligt prognoserna. Byggtakten måste dock vara fortsatt hög för att klara omställningen, enligt myndigheten.

’ Landbaserad vindkraft bedöms vara det kraftslag som på kort sikt har möjlighet att stå för det tillskott som efterfrågas’, skriver Martin Johansson, chef för enheten energisystem på Energimyndigheten, i ett pressmeddelande. ” TT SvD Näringsliv 21/4 -23

Som tidigare påpekats behövs en långsiktig färdplan för elektrifieringen av en parlamentarisk kommitte' som på ett sakligt, opartiskt och hållbart sätt analyserar alla kraftslag och föreslår vägen framåt så att Parisavtalets 1,5 graders mål uppfylls.

14. Avslutning

Trots EU:s elva sanktionspaket mot Ryssland fortsätter EU:s import från Ryssland av bland annat rysk flytande naturgas till Sverige m fl som finansierar Rysslands fortsatta angreppskrig mot Ukraina och ockupation i Donbassområdet och annektering av Krim – i strid med internationell rätt. Hålen i sanktionerna måste rättas till så att sanktionerna verkligen maximalt slår mot Rysslands ekonomi.

Sverige får inte gömma, att det ukrainska folket med sitt försvar, sina liv och sitt lidande i praktiken upprätthåller både sin och vår respekt för FN-stadgans våldsförbud, Helsingforsdeklarationens principer om bl a gränsers okränkbarhet och staters territoriella integritet, samt den europeiska säkerhetsordningen.

En analys av elektrifieringen i Sverige och de olika kraftslagen berörs också i artikeln.

Förslaget till EU:s elmarknadsreform bevarar marginalkostnadsprincipen för prissättningen på EU:s gemensamma, inre marknad för el och därmed består de höga EU-elpriserna trots

kommissionsordföranden Ulrika von der Leyens tal med löften om motsatsen. Regeringen har godkänt reformen och någon opposition har inte trätt fram. Jag går igenom den reformen relativt utförligt. Den präglas av mer överstatlighet och borde ha hamnat i papperskorgen.

Slutsatsen från min förra artikel **2022-09-03** : ”Lämna EU:s energiunion – lösgör Sveriges el från EU:s gemensamma elmarknad” tål att upprepas :

”Det är dags att riksdagen tar tillbaka kontrollen över svensk el. Förklara för Europeiska rådet att Sverige lämnar EU:s energiunion och EU-bestämmelserna i anslutning. Återinför förhållandena före 2011 med ett inhemskt elpris för hela Sverige där grunden för prisbildningen är de svenska elproduktionskostnaderna. Skulle EU motsätta sig ett svenskt utträde ur EU:s energiunion utlys en folkomröstning om EU-medlemskapet. Vid ett Nej till EU, lämna EU och ta tillbaka kontrollen .

För ett fritt och demokratiskt Sverige !

Kaj Lidén

www.EU-kommentar.se